

Asia: VN/23566/2021

Lausuntopyyntö mielenterveys- ja päihdepalveluja koskevan lainsäädännön uudistamisesta

Taustatiedot

Onko vastaaja:

Muu järjestö

Mihin hyvinvointialueeseen vastaaja kuuluu (mikäli vastaaja on kunta tai kuntayhtymä tai hyvinvointialue):

-

Vastaajatahon virallinen nimi:

Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot:

Herttaliisa Tuure, toiminnanjohtaja

040 760 1778, herttaliisa.tuure(a)intory.fi

Viranomaisille: mahdollisen lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä:

-

1 Sosiaali- ja terveydenhuollon yhteiset palvelut

1.1 Onko sosiaali- ja terveydenhuollon yhteisiä palveluita koskevan pykälän (sosiaalihuoltolain 2 a §, terveydenhuoltolain 8 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

2 Sosiaalihuollon palvelut

2.1 Onko yhteisösosiaalityötä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Yhteisösosiaalityön omana pykälänään sosiaalihuoltolaissa on kannatettava. Lisäksi sen yhteydessä tai osana muita palveluita tulisi järjestää etsivää työtä. Etsivällä työllä pyritään estämään syrjäytymistä, tunnistaa tuen tarpeessa olevia ihmisiä ja ohjaamaan heitä palvelujen piiriin. Etsivällä työllä on yhtymäkohtia myös kunnissa tehtävään etsivään nuorisotyöhön.

Esityksessä todetaan, että yhteisösosiaalityötä ja etsivää työtä tehdään yhteistyössä kunnan tai muiden alueella toimivien, esimerkiksi kolmannen sektorin toimijoiden tai diakoniatyön kanssa. Kun nuorisolain mukainen etsivä nuorisotyö kohdistuu alle 29-vuotiaisiin, kohdistuisi sosiaalihuoltolain mukainen etsivä työ tätä vanhempiin.

Etsivää nuorisotyötä on tällä hetkellä Suomen kaikissa kunnissa ja etsiviä nuorisotyöntekijöitä on lähes 600. Tällä hetkellä sosiaalihuoltolain mukaista etsivää työtä ei tarvitse ulottaa alle 29-vuotiaisiin nuoriin. Niissä tilanteissa, joissa etsivä nuorisotyö jostain syystä päättyisi kunnassa, on tärkeää, että sosiaalihuoltolain mukainen etsivä työ ulottuu myös nuorempiin.

2.2 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (sosiaalihuoltolaki 7 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Sote-uudistuksen myötä asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen jää kuntien tehtäväksi, mutta se on samalla myös hyvinvointialueen tehtävää. Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö myös ennaltaehkäisevän toiminnan näkökulmasta on tärkeää. Hyvinvoinnin edistämiseen kuuluu siten myös mielenterveyden, päihteettömyyden edistäminen ja haittojen vähentäminen. Pykälään voisi lisätä päihteettömyyden edistämisen ja haittojen vähentämisen.

2.3 Onko päihdetyön palveluna annettavan päiväkeskustoiminnan ja tilapäisen majoituksen pykälän (sosiaalihuoltolaki 24 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Esitetty muutos nostaa esiin huolen siitä, miten pitkäkestoinen kuntoutus toteutuu. Päiväkeskus ja tilapäinen majoitus päihdetyö palveluna tulisi olemaan päihdetyön ainoa erityispalvelu. Erityisesti esiin nousee huoli raskaana olevien henkilöiden oikeudesta saada välittömästi riittävät päihteettömyyttä tukevat sosiaalihuollon palvelut. Kuntoutukseen pääsy on nykyisellään vaikeaa.

2.4 Ovatko sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyötä koskevaan pykälään (sosiaalihuoltolain 29 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Sosiaalipäivystyksen ja terveydenhuollon yhteistyötä koskevan pykälän tarkennukset ovat kannatettavia. Esitys sisältää lisäyksen siitä, että kiireellisten tilanteiden psykososiaalisen tuen ensivaiheen johtovastuu olisi sosiaalipäivystyksellä. Vastuiden tarkentaminen on kannatettavaa.

Päivystysnumerot tulee olla muutoinkin esillä kuin vain verkkosivuilla tai sosiaalisessa mediassa.

2.5 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykososiaalisen tuen pykälän (sosiaalihuoltolaki 29 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Psykososiaalisen tuen tarve on muutoinkin kuin vain äkillisissä järkyttävissä tilanteissa. Palvelun laajentamista on syytä tarkastella. Psykososiaalisen tuen osalta tulee mainita myös järjestöyhteistyö.

2.6 Onko päihde- ja riippuvuustyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

On välttämätöntä tarkastella esitystä kriittisesti siitä näkökulmasta, ettei erityislakina toimiva päihdehuoltolain palveluja koskevien pykälien kumoaminen ja siirtäminen sosiaali- ja terveydenhuoltolain alle heikennä nykyisten palveluiden saatavuutta. Hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelujen saatavuutta, laatua ja tarpeen mukaisuutta sekä vahvistaa asiakkaan oikeuksia saada yhdenvertaisesti tarvitsemiaan palveluja kaikissa ikäryhmissä. Tämä tavoite ei saa vaarantua.

2.7 Onko mielenterveystyön toteuttamisen pykälän (sosiaalihuoltolaki 33 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta nostavat esiin usein haasteen saada samanaikaisesti sekä mielenterveyspalveluja että päihdepalveluja. Palveluja on tarvittaessa voitava järjestää myös yhdistettynä päihde- ja mielenterveystyönä. Ihmisen kokonaisvaltaisen tilanteen huomioimisella päästään kestävämpiin tuloksiin.

2.8 Ovatko omatyöntekijän pykälään (sosiaalihuoltolaki 42 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Erityistä tukea tarvitsevien kohdalla on varmistettava riittävä määrä tapaamiskertoja, joiden on hyvä olla kasvokkaisia tapaamisia.

2.9 Onko sosiaalihuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

On välttämätöntä tarkastella esitystä kriittisesti siitä näkökulmasta, ettei erityislakina toimiva päihdehuoltolain palveluja koskevien pykälien kumoaminen ja siirtäminen sosiaali- ja terveydenhuoltolain alle heikennä nykyisten palveluiden saatavuutta. Hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelujen saatavuutta, laatua ja tarpeen mukaisuutta sekä vahvistaa asiakkaan oikeuksia saada yhdenvertaisesti tarvitsemiaan palveluja kaikissa ikäryhmissä. Tämä tavoite ei saa vaarantua.

2.10 Puuttuuko sosiaalihuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

Kyllä

Perutelut kyllä vastaukselle:

On välttämätöntä tarkastella esitystä kriittisesti siitä näkökulmasta, ettei erityislakina toimiva päihdehuoltolain palveluja koskevien pykälien kumoaminen ja siirtäminen sosiaali- ja terveydenhuoltolain alle heikennä nykyisten palveluiden saatavuutta. Hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelujen saatavuutta, laatua ja tarpeen mukaisuutta sekä vahvistaa asiakkaan oikeuksia saada yhdenvertaisesti tarvitsemiaan palveluja kaikissa ikäryhmissä. Tämä tavoite ei saa vaarantua.

Sosiaalihuoltolain mukaiset päihde- ja riippuvuustyön erityispalvelut kuten psykososiaalinen tuki, näyttöön perustuvat menetelmät, kuntoutus, asumispalvelut sekä kuntouttava laitospalvelu puuttuvat esityksestä.

Mielenterveyden edistämisen osalta tulee mainita kansalaisten ja järjestöjen osallistuminen.

3 Terveydenhuollon palvelut

3.1 Onko mielenterveyden edistämistä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 20 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Sote-uudistuksen myötä asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen jää kuntien tehtäväksi, mutta se on samalla myös hyvinvointialueen tehtävää. Kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyö myös ennaltaehkäisevän toiminnan näkökulmasta on tärkeää. Hyvinvoinnin edistämiseen kuuluu siten myös mielenterveyden ja päihteettömyyden edistäminen ja haittojen vähentäminen. Pykälään voisi lisätä päihteettömyyden edistämisen ja haittojen vähentämisen.

3.2 Onko mielenterveyspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 27 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Mielenterveyspalveluiden osalta tulee mainita kokemusasiantuntijoiden ja palveluiden käyttäjien osallistuminen palveluihin.

3.3 Onko päihde- ja riippuvuuspalveluja koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Päihde- ja riippuvuuspalvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne muodostavat asiakkaan näkökulmasta toimivan kokonaisuuden hyvinvointialueella tehtävän muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sekä kunnan ja hyvinvointialueen tehtävän ehkäisevän työn kanssa.

3.4 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa opioidilääkkeillä koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 28 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.5 Onko kiireellistä hoitoa koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 §) ehdotettu lisäys tarkoituksenmukainen?

Kyllä

Perustele tarvittaessa kantasi:

Esitetty täydennys siitä, että kiireellisellä hoidolla tarkoitetaan myös päihteiden käytöstä johtuvaa välitöntä katkaisu- ja vieroitushoidon tarvetta, on kannatettava. Päihtymys ei saa olla esteenä henkilön hoidon ja seurannan järjestämiseksi.

3.6 Ovatko terveydenhuollon ja sosiaalipäivystyksen yhteistyötä koskevaan pykälään (terveydenhuoltolaki 50 a §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.7 Onko äkillisissä järkyttävissä tilanteissa annettavan psykologisen tuen pykälän (terveydenhuoltolaki 50 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Psykososiaalisen tuen antaminen kiireellisissä tilanteissa on erittäin tärkeää. Psykososiaaliselle tuella on tarvetta myös laajemmin kuin vain äkillisissä järkyttävissä tilanteissa. Palvelun laajentamista tulee harkita. Psykososiaalisen tuen osalta tulee mainita myös järjestyhteistyö.

3.8 Onko sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymää hoitoa huumausainerikoksissa koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 b §) sisältö tarkoituksenmukainen?

-

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.9 Onko työnohjausta koskevan pykälän (terveydenhuoltolaki 78 c §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

Työntekijöiden jaksamisen ja työhyvinvoinnin näkökulmasta on tärkeää tarjota ja mahdollistaa työnohjaus. Vastaava oikeus on lisättävä myös sosiaalihuollon henkilöstölle.

3.10 Onko terveydenhuoltolakiin ehdotettu sääntely mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta riittävä ja tarkoituksenmukainen?

Kyllä pääosin

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

3.11 Puuttuuko terveydenhuoltolakiin ehdotetusta sääntelystä jotain keskeistä mielenterveys- ja päihdepalvelujen osalta?

Kyllä

Perustelut kyllä vastaukselle:

Etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta nostavat esiin haasteen saada samanaikaisesti sekä mielenterveyspalveluja että päihdepalveluja. Palveluja on tarvittaessa voitava järjestää myös yhdistettynä päihde- ja mielenterveystyönä. Ihmisen kokonaisvaltaisen tilanteen huomioimisella päästään kestävämpiin tuloksiin.

4 Mielenterveyslaki

4.1 Ovatko ohjausta ja valvontaa koskevaan pykälään (mielenterveyslaki 2 §) ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.2 Onko tahdosta riippumattoman hoidon järjestämistä koskevan pykälän (mielenterveyslaki 3 §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

4.3 Onko opioidiriippuvaisten vieroitus- ja korvaushoitoa koskevan pykälän (mielenterveyslaki 6 a §) sisältö tarkoituksenmukainen?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

5 Päihdehuoltolaki

5.1 Onko mielestänne perusteltua, että mahdollisuus määrätä tahdosta riippumattomaan hoitoon väkivaltaperusteella poistettaisiin?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

6 Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista

6.1 Ovatko Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain 18 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

7 Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista

7.1 Ovatko ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista annetun lain 2 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

8 Laki Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä

8.1 Ovatko Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisista lastensuojeluyksiköistä annetun lain 1 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

9 Huumausainelaki

9.1 Ovatko huumausainelain 4 §:n 2 momenttiin ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

10 Laki Vankiterveydenhuollon yksiköstä

10.1 Onko Vankiterveydenhuollon yksiköstä annettuun lakiin ehdotettu uusi 16 a § perusteltu?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

11 Siviilipalveluslaki

11.1 Ovatko siviilipalveluslain 93 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

12 Laki henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa

12.1 Ovatko henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain 35 §:ään ehdotetut muutokset perusteltuja?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

13 Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista

13.1 Ovatko sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annettuun lakiin ehdotetut muutokset tarkoituksenmukaisia?

Ei kantaa

Perustele tarvittaessa kantasi:

-

14 Vaikutusten arviointia, toimeenpanoa ja aikataulua koskevat kysymykset

14.1 Ovatko arviot esityksen kustannusvaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Mielenterveys- ja päihdepalveluista on tällä hetkellä huutava pula. Jotta näihin tärkeisiin palveluihin on kansallisesti mahdollista päästä nopeammin ja palvelut ovat saavutettavia, uudistus vaatii riittävät resurssit palvelujen tuottamiseksi.

14.2 Ovatko arviot lapsivaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Uudistus ei kaikilta osin paranna mielenterveys- ja päihdepalveluja, joten uudistuksella on vaikutuksia myös lapsiin.

14.3 Ovatko arviot muista vaikutuksista mielestänne realistiset?

Ei

Perustele tarvittaessa kantasi:

Päihde- ja riippuvuuspalvelut ja mielenterveyspalvelut on suunniteltava ja toteutettava siten, että ne muodostavat asiakkaan näkökulmasta toimivan kokonaisuuden hyvinvointialueella tehtävän muun sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa sekä kunnan ja hyvinvointialueen tehtävän ehkäisevän työn kanssa. On välttämätöntä tarkastella esitystä kriittisesti siitä näkökulmasta, ettei erityislakina toimiva päihdehuoltolain palveluja koskevien pykälien kumoaminen ja siirtäminen sosiaali- ja terveydenhuoltolain alle heikennä nykyisten palveluiden saatavuutta.

Hallituksen esityksen tavoitteena on parantaa mielenterveys-, päihde- ja riippuvuuspalvelujen saatavuutta, laatua ja tarpeen mukaisuutta sekä vahvistaa asiakkaan oikeuksia saada yhdenvertaisesti tarvitsemiaan palveluja kaikissa ikäryhmissä. Tämä tavoite ei saa vaarantua.

14.4 Kommentit koskien ehdotusta lakimuutosten voimaantuloajasta 1.1.2023 ja muutosten toimeenpanoa?:

Uudistuksen aikataulu ei ole realistinen ottaen huomioon muut rakenteelliset uudistukset ja työvoimapulan.

15 Asetusluonnokset

15.1 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi mielenterveysasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.2 Kommentit koskien ehdotusta valtioneuvoston asetukseksi päihdehuoltoasetuksen eräiden säännösten kumoamisesta?

-

15.3 Kommentit koskien ehdotusta sosiaali- ja terveysministeriön asetukseksi hyväksyttävästä hoidosta huumausainerikoksissa?

-

16 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen

16.1 Mahdolliset muut kommentit liittyen hallituksen esitysluonnokseen:

Etsivät nuorisotyöntekijät ja työpajojen valmentajat ovat tuoneet jo vuosia esiin päihde- ja mielenterveyspalveluiden saatavuuden huonon tason. Esityksen tavoitteet mielenterveys- päihde- ja riippuvuuspalveluiden saatavuuden parantamisesta ja oikeutta saada yhdenvertaisesti tarvitsemiaan palveluita on erittäin kannatettavaa. Koronaepidemia on kärjistänyt palveluiden saatavuuden ongelmia.

Tuure Herttaliisa
Into - etsivä nuorisotyö ja työpajatoiminta ry